

Titel: *Voorkomen is beter dan genezen*

'The time to see an attorney is when you're legally healthy – certainly before the advent of litigation, and prior to the time legal trouble occurs'¹

Mastertrack:	Privaatrechtelijke Rechtspraktijk	Bevat:
Vak:	Advocatuur en Beroepsethiek [Essay]	I. Essay
Studente:	Babette van Burg, 12916307	II. Literatuurlijst
Emailadres:	babettevanburg@hotmail.com	III. Bijlage
Docenten:	Diana de Wolff en Iris van Domselaar	
Datum:	5 juni 2020	
Aantal woorden:	2500	

¹ Brown 1986, p. xv-1.

Voorkomen is beter dan genezen

Babette van Burg

Het heeft op dit moment wereldwijd de hoogste prioriteit binnen de gezondheidszorg: het vinden van een vaccin tegen het Corona virus. Voorkomen is beter dan genezen. Dit spreekwoord lijkt relevanter dan ooit tevoren. Wat als we dit doortrekken naar de rechtspraak? Zouden juridische conflicten vaker voorkomen kunnen worden als daarop wordt geanticipeerd en is de focus op louter technisch-juridische oplossingen niet te beperkt? De opkomende *preventive-law*-beweging sluit naadloos aan op genoemd adagium en lijkt een zeer welkome toevoeging binnen de relationele advocatuur te zijn. Hieronder zal besproken worden in hoeverre *preventive law* invulling kan geven aan de rol van de *relational lawyer* en waarom de *preventive-law*-aanpak juist in de huidige tijd de maatschappij en de rechtzoekenden in het bijzonder veel (onnodig) leed zou kunnen besparen.

De preventive lawyer

Preventive Law (PL) kan worden omschreven als een paradigma wijziging in het rechtsdenken. In plaats van het analyseren van problemen om ze vervolgens op te lossen wordt juristen geleerd om problemen te voorkomen of escalatie van de problemen te voorkomen.² Ook zullen juridische risico's voor de cliënt in kaart worden gebracht door de *preventive lawyer*. De aandacht wordt van procederen verschoven naar risicomanagement en van tegenspraak naar samenspraak.³ Momenteel wordt in Nederland onderzoek⁴ gedaan naar PL en normatieve professionalisering aan de hand van het lectoraat van Van de Luijtgaarden⁵ en Lieverse.⁶ Zij pleiten voor toegang tot recht en verbetering van de juridische dienstverlening door de PL-principes in de juridische opleidingen door te voeren. PL moet men niet verwarren met mediation, aangezien PL nog voor mediation toepasbaar is.⁷ Het doorvoeren van PL-principes lijkt juist nu van groot belang, aangezien er sprake is van toenemende juridisering, digitalisering en globalisering binnen de maatschappij wat zorgt voor meer complexiteit binnen juridische

² Van de Luijtgaarden 2018, p. 2899; Van de Luijtgaarden & Lieverse 2019.

³ Barclift 2008, p. 33;

⁴ Zie: <https://www.zuyd.nl/onderzoek/lectoraten/preventive-law>.

⁵ Eric van de Luijtgaarden is jurist en filosoof en werkt als lector aan de Zuyd Hogeschool en als bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Maastricht.

⁶ Lucas Lieverse is als onderzoeker en docent verbonden aan de Zuyd Hogeschool.

⁷ Haverman 2020.

problematiek. Ook willen opdrachtgevers steeds meer voor minder.⁸ Voorts blijkt uit onderzoek⁹ dat rechtzoekenden met name een oplossing voor hun probleem willen zien in plaats van een proces. Daarbij willen ze weten welke rechten en plichten ze hebben.¹⁰ Bovendien is de druk op het rechtssysteem zeer hoog.¹¹ Voorts blijken juridische procedures in veel gevallen te duur en geen adequate oplossing te bieden.¹² Juristen zijn van oudsher opgeleid om feiten te scheiden: alleen de juridische relevante feiten worden in beginsel gebruikt. Zo wordt weinig aandacht besteed aan de ook aanwezige maar niet juridische belangen zoals financiële, economische en emotionele belangen, aldus Van de Luijngaarden.¹³ Het idee heerst dat indien juristen anders worden opgeleid de belangen van cliënten beter gediend kunnen worden. Zo wordt aangestuurd op verbinding, planning van juridische als zowel niet-juridische momenten in het leven en multidisciplinariteit. Het voorkomen van conflicten wordt centraal gesteld in plaats van aansturing op juridisch ingrijpen. Van de Luijngaarden spreekt van spanning tussen de techniek van het juridische systeem en morele reflectie op de waarden van de juridische professional die noodzakelijk zijn voor hem om verbinding te kunnen maken.¹⁴ Er zal daarom een andere manier van denken en handelen moeten worden aangeleerd.¹⁵

De preventive-law-beweging

Louis Meir Brown was pionier van de preventive-law-beweging¹⁶, hij stelde in 1986:

*'The time to see an attorney is when you're legally healthy – certainly before the advent of litigation, and prior to the time legal trouble occurs'.*¹⁷

Na Brown volgde Dauer, Barton, Haapio, Susskind en Lampe waarna Van de Luijngaarden de beweging in Nederland onder de aandacht brengt. Rechtshistoricus Kelsen gaf in 1956 aan dat de term *preventive law* niet de juiste zou zijn. Het recht zelf is niet preventief maar de activiteiten van de jurist kunnen preventief werken.¹⁸ Brown beaamde dit en ging ervan uit dat juridische procedures altijd verliezers en pijn tot gevolg hadden.¹⁹ Brown ontleende zijn idee van PL aan de preventieve gezondheidszorg bestaande uit drie niveaus: het voorkomen van de

⁸ De zogenoemde *'More for less challenge'*; Ter Voert & Klein 2015.

⁹ Barendrecht, Van Beek & Muller 2017.

¹⁰ Barendrecht 2018.

¹¹ World Justice Project 2018, p. 349.

¹² Ter Voert & Klein 2015, p. 25.

¹³ Nederlandse Vereniging van Banken 2020.

¹⁴ Van de Luijngaarden 2018 p. 2898.

¹⁵ Van de Luijngaarden 2018, p. 2901.

¹⁶ Brown was advocaat in Amerika en hoogleraar *preventive law*.

¹⁷ Brown 1986, p. xv-1.

¹⁸ Brown 1986, p. xv; Van de Luijngaarden 2017, p. 144.

¹⁹ Van de Luijngaarden 2017, p. 145.

ziekte door voorlichting, preventie na een vastgestelde diagnose en preventie na de behandeling. PL ziet vooral op de eerste twee niveaus.²⁰ Het kan worden gezien als een aanvulling op het traditionele juridische instrumentarium. Brown ontwierp allerlei mechanismen om deze beweging te ondersteunen zoals de *Periodic Legal Check Up* (APK).²¹ Zijn bedoeling was dat de jurist en cliënt periodiek een standaardvragenlijst zouden doornemen. Zodat de cliënt uiteindelijk een beeld van de juridische situatie zou krijgen door middel van het doornemen van alle juridische facetten van een onderneming of het privéleven van de cliënt.²² Brown geeft wel aan dat hier pas ruimte voor is als de kennis en kunde van het recht volledig wordt beheerst door de jurist alvorens er naar andere, bijvoorbeeld intermenselijke aspecten van problemen kan worden gekeken.²³

Dauer²⁴ heeft PL verder ontwikkeld door het af te zetten tegen de rechtsbeoefening in traditionele zin, tegenover curatief of reactief recht.²⁵ De meeste juridische conflicten komen niet voort uit de breuk van een contract of handelen in strijd met een regel, maar uit een gevoel van aantasting in materie of geest.²⁶ De jurist zal de kansen op teleurstelling moeten inschatten en moeten bezien hoe hij vervolgens zijn vaardigheden zal kunnen gebruiken de teleurstelling zo veel mogelijk in te perken of te voorkomen.²⁷ Dauers benadering was uiteindelijk meer praktisch en voorspellend van aard omdat hij zich veel meer richtte op de cliënt zelf dan dat Brown dit deed.²⁸

Alvorens deze wijze van in verbindingstelling kan worden beoefend, ligt er volgens Barton²⁹ eerst een paradigmaverschuiving in het verschiep. Barton zet het werk van Brown in het heden voort. Waar voorheen het juridisch denken werd beheerst door het R/S/P paradigma: *Rationality, Seperation en Power*, zet Barton daar een nieuw paradigma tegenover: *U/I/A, Understanding, Integration and Accomodation*.³⁰ Het vraagt een wezenlijk andere manier van denken om zaken zo in der minne te schikken. De focus ligt veel meer op verbinding in plaats van scheiding. Voorts worden individuen als sociale wezens gezien die bewegen binnen een relatienetwerk. Hoe kunnen problemen worden behandeld opdat in de toekomst weer samen door één deur gegaan kan worden? Het draait uiteindelijk minder om recht en meer om de

²⁰ Winick 2002, p. 203.

²¹ Brown 1986, p. 187; 'Algemene Periodieke Keuring'.

²² Stolle & Wexler 1997, p. 32; Van de Luijngaarden 2017, p. 147.

²³ Van de Luijngaarden, p. 166.

²⁴ Dauer was hoogleraar *preventive law* aan de *Denver Law School*.

²⁵ Dauer 2006, p. 93.

²⁶ Dauer 2006, p. 94-95.

²⁷ Dauer 2006, p. 108.

²⁸ Van de Luijngaarden, p. 159.

²⁹ Barton is momenteel de leerstoelhouder *preventive law*; Barton 2009, p. 23 en 149.

³⁰ Barton 2009, p. 26 en 118.

mens.³¹ Barton stelt dat de PL-advocaat meer toekomstgericht en minder hiërarchisch is dan de ‘reguliere’ belangenbehartiger.³²

Lampe³³ brengt de materie in praktijk door deze te koppelen aan het juridisch curriculum. Hij stelt dat er aanpassingen moeten worden gedaan binnen juridische opleidingen aan de hand van zeven elementen: ethiek, risicomangement en verzekeringen, het inhuren van een jurist en het managen van de ingehuurde jurist, juridische audits, alternatieve niet-juridische geschillenbeslechting (ADR)³⁴, verschillende preventieve elementen in de rechtspraak en juridische zelfhulp.³⁵ Zo zou bijvoorbeeld het ethische element binnen de opleiding gericht moeten zijn op maatschappelijk verantwoord handelen en het prikkelen van de sociale verantwoordelijkheid.³⁶

De relational lawyer

Christine Parker³⁷ onderzocht de (ethische) relatie tussen advocaat en cliënt. Voorts bestudeerde zij in welke mate de beroepsethiek wordt bepaald door een specifieke sociale rol die de advocaat zou (moeten) innemen. Zo concludeerde zij uiteindelijk tot vier ideaaltypen met betrekking tot het zijn van een goede advocaat: de *adversarial advocate* (‘hired gun’), *responsible lawyer* (‘gate keeper’), *relational lawyer* en de *morally activist lawyer*.³⁸

Toen Van de Luijngaarden werd gevraagd naar de plek van de *preventive lawyer* binnen de categorisering van Parker stelde hij dat de *preventive lawyer* een ‘echte relationele lawyer’ is.³⁹ De belangen van de cliënt en de verhouding met de cliënt staan centraal, dit gaat boven instituties zoals het rechtssysteem.⁴⁰ Wald⁴¹ en Pearce⁴² stellen dat op deze wijze cliënten efficiënter gerepresenteerd kunnen worden. Ook draagt dit bij aan de kwaliteit van zowel het professionele- als privéleven van de advocaat.⁴³ Parker concludeert tot (minstens) drie manieren waarop *relational lawyering* de rechtspraktijk beïnvloedt.⁴⁴

³¹ Van de Luijngaarden 2017, p. 113 en p. 161-163.

³² Barton 2009.

³³ Lampe is als professor aangesloten bij het *John Jay College of Criminal Justice* in New York.

³⁴ ‘*Alternative Dispute Resolution*’.

³⁵ Lampe 2008, p. 236 e.v.

³⁶ Boutellier 2005, p. 244-245.

³⁷ Parker is als professor aangesloten bij de *Melbourne Law School*.

³⁸ Parker 2004, p. 56.

³⁹ Zie bijlage.

⁴⁰ Parker 2004, p. 69.

⁴¹ Wald is als professor verbonden aan de *Sturm College of Law*.

⁴² Professor Pearce is verbonden aan de *Fordham University* (rechtenfaculteit).

⁴³ Pearce & Wald 2016, p. 601; Pearce & Wald 2012, p. 536.

⁴⁴ Parker 2004, p. 68-71.

Ten eerste wordt de relationele advocaat gestimuleerd via een holistische perspectief rekening te houden met de morele, emotionele en relationele dimensies van de problematiek van cliënt. Hij is geneigd om meer tijd te besteden aan het luisteren naar cliënten en discussiëren met cliënten over de bredere impact die de problematiek op de levens en relaties van de cliënten zou kunnen hebben. Zo moet aandacht worden besteed aan de niet-juridische en niet-financiële gevolgen van de juridische stappen die genomen kunnen worden. De advocaat legt de cliënt niets (van boven) op. Zo wordt ook niet aangenomen dat het initiële perspectief van de advocaat leidend is.⁴⁵

Ten tweede zorgt de relationele advocaat ervoor dat de cliënt in een bepaalde mate betrokken blijft bij het proces. De relatie tussen beiden is gebaseerd op gemeenschappelijk vertrouwen en gedeelde kennis en is logischerwijs niet hiërarchisch van aard.⁴⁶ Zo hebben de advocaten een verantwoordelijkheid om te zorgen dat cliënten de gevolgen, de kosten en onzekerheden duidelijk voor ogen hebben die voortkomen uit de stappen die gezet worden. De advocaat zal de juridische oplossing aan moeten laten sluiten op de andere aspecten (en problematiek) binnen het leven van de cliënt. De relatie wordt gezien als een partnerschap waarin beide partijen in gelijke mate verantwoordelijk zijn.⁴⁷

Ten derde zullen relationele advocaten sneller naar alternatieve manieren van conflictbeslechting grijpen om zo de betrokken relaties te behouden. Er wordt een beroep gedaan op creatieve oplossingen en 'win-win situaties'. Principes gebaseerd op goede trouw zijn hierop van toepassing.⁴⁸

In vergelijking tot de *moral activist* of *responsible lawyer* focust de *relational lawyer* zich meer op de belangen van de cliënt met betrekking tot zijn netwerk en relaties. De relationele advocaat is uiteindelijk ook meer geïnteresseerd in de persoonlijke verandering en vooruitgang dan de sociale verandering. Zo stelt Parker zelfs:

*'The caring lawyer wants the client to become the best person they can be'.*⁴⁹

Wat als nadeel gezien kan worden is dat de relationele advocatuur een relatief conservatieve aard heeft. De focus ligt bij de individuele cliënt en het behouden van haar relaties en niet zo zeer bij het vestigen van aandacht op sociale en politieke onrechtvaardigheid.⁵⁰

⁴⁵ Parker 2004, p. 68.

⁴⁶ Stier 1992, p. 306-308.

⁴⁷ Parker 2004, p. 70.

⁴⁸ Parker 2004, p. 71.

⁴⁹ Parker 2004, p. 73.

⁵⁰ Parker, p. 68-74.

Preventive law in de praktijk

Onlangs is er onderzoek⁵¹ gedaan naar de afdeling Juridische en Fiscale zaken (J&FZ) van de Volksbank vanuit het PL-perspectief. Er werd gekeken of bankieren met de menselijke maat in de praktijk wordt gebracht. Dit onderzoek had een positieve uitkomst. Er werd gebruik gemaakt van een vereenvoudigd renteaanbod en niet gewerkt met incassobureaus. Ook werd initiatief getoond bij het telefonisch benaderen van cliënten nog voordat de cliënt écht in de betalingsproblemen komt ('vroegsignalering'). Voordat juristen (of bankiers) hun toolkit erbij pakken moet nog voor de interventie helder worden wat men samen wil bereiken. Vertrouwen is hiervoor essentieel. Uit het onderzoek kon worden geconcludeerd dat de jurist zich meer als business partner op moest stellen: proactief met oplossingen en niet alleen vanuit juridisch perspectief. Zo kan er gestreefd worden naar optimalisatie van gedeelde waarde.⁵²

Een aantal grote advocatenkantoren werkt al volgens PL-principes, zij werken bijvoorbeeld met risico assessments. Door vermogen, ervaring en langlopende relaties met cliënten kunnen zij 'totale dienstverlening' aanbieden en als 'vertrouwenspersoon' dienen. Desalniettemin is er volgens Van de Luijngaarden nog veel te winnen op het gebied van PL. Advocaten zouden meer *client centered* moeten zijn in plaats van *billing* en *leverage centered*.⁵³ Zo is het bijvoorbeeld een mogelijkheid dat de cliënt verschillende scenario's krijgt voorgelegd waaruit hij zal moeten kiezen.⁵⁴ Ook noemt hij meer gebruik van hulpmiddelen zoals een 'contractgenerator' waarbij de cliënt kan aangeven welke factoren hij belangrijk vindt in de rechtsverhouding waarvoor het contract wordt opgesteld.⁵⁵

Het zwaartepunt van PL ligt bij de invulling van de opleiding, een nieuwe zienswijze.⁵⁶ Problematisch is de reflex die wordt aangeleerd: eerst het recht (en de juridische oplossing) en daarna de mens. Van de Luijngaarden is ervan overtuigd dat dit andersom zou moeten.⁵⁷ De opleidingsverantwoordelijken (bijvoorbeeld commissie Hoekstra) zijn bang dat de soft skills die daarbij komen kijken ten koste zullen gaan van de 'harde kennis' van het recht. Dit wordt weer in stand gehouden door het feit dat er geen uren op 'soft skills' geschreven mogen worden. Zo stelt Van de Luijngaarden dat het aan de universiteiten is om breder op te leiden: meer *Bildung*. Daarbij moet meer contextuele kennis worden ingezet waardoor het menselijk

⁵¹ De Volksbank 2019.

⁵² De Volksbank 2019.

⁵³ Zie bijlage.

⁵⁴ Nederlandse Vereniging van Banken 2020.

⁵⁵ Zie bijlage.

⁵⁶ Winick 2002, p. 204.

⁵⁷ Haverman 2020.

samenleven kan worden meegenomen in de beroepsuitoefening.⁵⁸ Van de Luijngaarden werkt momenteel samen met de Universiteit van Maastricht om de *best practices* uit de praktijk te verwerken in het juridisch curriculum.⁵⁹

Conclusie

Het opkomend en nog verder te ontwikkelen leerstuk van PL volgt de kernwaarden en principes van het relationele recht. Essentieel voor PL is de juridische opleiding. Er zal ruimte gemaakt moeten worden voor conceptuele kennis naast de formele en materiële materie. Enkel een juridische analyse op het moment dat het conflict al is ontstaan, lijkt in de huidige tijd met toenemende juridisering, globalisering en digitalisering, niet voldoende en niet tot de gewenste oplossing te leiden. Er wordt tekortgedaan aan rechtzoekenden als te weinig aandacht wordt besteed aan de niet-juridische gevolgen in juridische analyses. Of, zoals professor Van de Luijngaarden het verwoordt:

*'We zijn er uiteindelijk niet voor de geleerdheid (dan moet je de wetenschap in) maar voor de mensen. Het is een mensenberoep: sociaal, maatschappelijk werk.'*⁶⁰

Een relationeel perspectief en een PL-benadering zou de maatschappij en de rechtzoekenden in het bijzonder (onnodig) veel leed kunnen besparen. In die zin zouden de PL-principes naar mijn mening als een vaccin kunnen dienen. Brown maakte de vergelijking met de geneeskunde al in de tachtiger jaren: voorkomen is beter dan genezen.

⁵⁸ Zie bijlage.

⁵⁹ Haverman 2020.

⁶⁰ Zie bijlage.

II. Literatuurlijst

Barclift 2008

Z.J. Barclift, 'Preventive law: A strategy for internal corporate lawyers to advise managers of their ethical obligations', *Journal of the Legal Profession* (33) 2008, no. 1, p. 31-52.

Barendrecht, Van Beek & Muller 2017

M. Barendrecht, K. Van Beek & S. Muller, 'Menselijk en rechtvaardig. Is de rechtsstaat er voor de burger?', *HiiL* rapport, 3 mei 2017 (online publiek).

Barendrecht 2018

M. Barendrecht, 'Van 'in gebreke' naar 'in verbinding', *NJB* 2018/1298, afl. 26, p. 1296-1358.

Barton 2009

Th.D. Barton, *Preventive Law and problem solving, Lawyering for the future*, Lake Mary: Vandepias Publishing 2009.

Boutellier 2005

H. Boutellier, *De veiligheidsutopie, hedendaags onbehagen en verlangen rond misdaad en straf*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2005.

Brown 1986

L.M. Brown, *Lawyering through life, the origin of preventive law*, Littleton Colorado: F.B. Rothman 1986.

Dauer 2006

E.A. Dauer, 'The role of culture in legal risk management', in: *Scandinavian Studies in Law, A proactive approach Stockholm*, vol. 49. 2006, p. 93-108.

De Volksbank 2019

'Juristen die de pijngrens opzoeken', *De Volksbank* 4 november 2019, <https://www.dev Volksbank.nl/nieuws/juristen-die-de-pijngrens-opzoeken> (online publiek).

Haverman 2020

R. Haverman, 'Hoe preventive law de procedeeercultuur doorbreekt', *Advocatie Magazine*, 14 april 2020 (online publiek).

Lampe 2008

M. Lampe, 'A new paradigm for the teaching of business law and legal environment classes', in: Helena Haapio (ed.) *A proactive Approach to contracting and law, Turku (Turku University of Applied Sciences)*, 2008, p. 227-279.

Van de Luijngaarden 2017

E. Van de Luijngaarden, *Preventive Law. Aanzet tot normatieve professionalisering in de opleiding van juristen* (diss. Universiteit van Utrecht), 2017.

Van de Luijngaarden 2018

E. Van de Luijngaarden, 'Inverbindingstelling vraagt om andere juristen!', *NJB* 2018/2898, afl. 38, p. 2898-2901.

Van de Luijngaarden & Lieverse 2019

E. Van de Luijngaarden & L. Lieverse, 'De finale en preventive law editie 2019-2020', *Zuyd Hogeschool*, <https://zuydfinale.nl/> (online publiek).

Nederlandse Vereniging van Banken 2020

'Preventive law: recept voor bankieren in de 21^e eeuw?', *Nederlandse Vereniging van Banken* 24 april 2020, <https://www.nvb.nl/bank-wereld-online/preventive-law-recept-voor-bankieren-in-de-21e-eeuw/> (online publiek).

Parker 2004

C. Parker, 'A critical morality for lawyers: four approaches to lawyers' ethics', *Monash University Law Review* (30) 2004, no. 1, p. 49-74.

Pearce & Wald 2012

R.G. Pearce & E. Wald, 'Rethinking lawyer regulation: how a relational approach would improve professional rules and roles,' *Michigan State Law Review* 2012, no. 2, p. 513-536.

Pearce & Wald 2016

R.G. Pearce & E. Wald, 'Being good lawyers: a relational approach to law practice', *Georgetown Journal of Legal Ethics* (29) 2016, no. 3, p. 601-648.

Stier 1992

S. Stier, 'Reframing legal skills: relational lawyering', *Journal of Legal Education* (42) 1992, no. 2, p. 303-323.

Stolle & Wexler 1997

D. Stolle & D. Wexler, 'Therapeutic jurisprudence and preventive law: a combined concentration to invigorate the everyday practice of law', *Arizona Law Review* (39) 1997, no. 1, p. 25-33.

Ter Voert & Klein 2015

M.J. Ter Voert & C.M. Klein (WODC), *Geschillenbeslechtingdelta 2014. Over verloop en afloop van (potentieel) juridische problemen van burgers*, Den Haag: Boom Lemma 2015.

Winick 2002

B.J. Winick, 'The expanding scope of preventive law', *Florida Coastal Law Journal* (3) 2002, no. 2, p. 189-204.

World Justice Project 2018

World Justice Project, 'Rechtsstaat wereldwijd onder druk', *NJB* 2018/349, afl. 6, p. 300-354 (online publiek).

III. Bijlage

Uitwerking van het interview met professor Van de Luijngaarden

Ik heb via e-mail gecorrespondeerd met professor Van de Luijngaarden. Door middel van het literatuuronderzoek over *preventive law* kwam ik tot de conclusie dat de literatuur van professor Van de Luijngaarden leidend is binnen Nederland op dit gebied. Ik had veel vragen over de preventive-law-beweging en professor Van de Luijngaarden was zeer bereid mijn vragen te beantwoorden. Zijn enthousiasme over het onderwerp werkte aanstekelijk.

1. U pleit ervoor dat PL (meer) moet worden verwerkt in de opleiding van juristen. Doelt u ook op de beroepsopleiding van de Orde?

Zo ja, waar denkt u dat concreet aanpassingen gedaan kunnen worden om genoemde wijziging in het rechtsdenken door te voeren? Hoe zien deze aanpassingen er concreet uit?

De opleiding van juristen is er vooral op gericht om achteraf zaken te herstellen en wij willen juist aandacht voor het vooraf voorkomen van problemen. Mijns inziens moet je dus met de opleiding beginnen. Echter, dat laat onverlet dat uit mijn netwerk vele advocaten mij benaderd hebben die zeggen dat ze al zo werken als waar ik voor sta. Alleen dat niet altijd concreet benoemen. Wat we aan het doen zijn is die best practices aan het ophalen om te zien wat daarvan in de opleidingen kan worden geïmplementeerd. In die zin zou het dus goed zijn ook in de beroepsopleiding van de Orde meer PL in te bouwen. Ik ben daar al jaren mee bezig, maar men is bang dat de soft skills die daarmee gepaard gaan (vind ik overigens helemaal geen soft skills maar vooral hard skills, zeker het multidisciplinaire deel) ten koste gaan van de harde kennis van het recht. En daar zijn we in Limburg juist niet van overtuigd. Harde kennis ziet op inhoud en vaardigheden. En het allerbelangrijkste is dat de advocaat client centered en niet recht-centered of kantoor (billing en leverage)-centered is. Daar zit nog wel een belangrijke ontwikkelkans.

De opleiding van de Orde is vooral bezig in te halen wat de universiteiten laten liggen aan harde positiefrechtelijke kennis. 'Men' is dus de opleidingsverantwoordelijken (de commissie Hoekstra bijvoorbeeld). Terwijl ik denk dat advocaten die opgeleid worden in harde juridische

kennis, daarbij vooral contextuele kennis moeten inzetten. Dat houdt bijvoorbeeld in: leren lezen wat de cliënt wil, bekijken waar je, andere dan rechtsinstrumenten en vaardigheden moet inzetten. Dat hoeft niet per se de jurist zelf te zijn maar kan ook een andere professional zijn. Mensen willen namelijk geen jurist/advocaat, mensen willen 'geen juridisch gedoe'. Net zoals mensen geen chirurg willen want ze 'willen gezond zijn'. Dus er moet worden doorgevraagd naar wat het doel is dat cliënten willen bereiken. Daarbij hoort dat verschillende scenario's geschetst moeten worden en deze duidelijk gemaakt moeten worden voor de cliënt. Dat moeten juristen leren.

2. Lenen de PL-principes zich ervoor om verwerkt te worden in 'wet- en regelgeving' (van bijvoorbeeld de Orde)?

Preventive law in wet- en regelgeving is totaal iets anders, dat ziet meer op future-proof-lawyering en daarmee komen we in het veld van politiek en maatschappij analyses etc. Maar dan gaat het om wezenlijke dingen: waarden als duurzaamheid en paradigma veranderingen zoals bijvoorbeeld niet meer willen gaan voor economische groei, maar voor een meer gebalanceerde wetgevingspolitiek.

3. In hoeverre vindt u dat de verantwoordelijkheid om meer volgens de PL-beweging te werken bij de advocatenkantoren zelf ligt?

Deze vraag is evident, kantoren waar wij mee samenwerken werken al volgens PL-principes, doorlopende contracten, oplossingsgericht en werkend met risico assessments. Het is aan de kantoren zelf de keuze tussen old school en new school te maken, maar de meest ervaren advocaten passen in meer of mindere mate PL-principes toe in hun praktijk.

4. U stelt dat '(...) men bang is dat de soft skills die daarmee gepaard gaan ten koste gaan van de harde kennis van het recht.' Op wie doelt u wanneer u het over 'men' heeft? Welke kritiek krijgt u? Of is het geluid tot dusver positief?

De kritiek die ik krijg is meestal: 'aha PL dan doen we al en voor zover we het niet doen is het niet relevant'. Ik denk dat dat inderdaad zo is, dat ze het al doen maar dat de reflex altijd is: eerst het recht en de juridische oplossing en dan pas de mens, dat moet andersom. Het wordt dan een harde dobber om die uren te leren schrijven en hoe die uren te leren schrijven. Want

soft uren kun je niet hard maken vindt de Orde. Daar is strak toezicht op. Daar moet ik nog met de Orde over in debat, en vooral de mening daarover kantelen. Immers als de chirurg zegt: 'Als u elke dag drie sinaasappels eet en een goed gesprek met een leefcoach heeft hoeft u geen blindedarmoperatie', dan is iedere patiënt geneigd dat te doen. De chirurg zal dan ook geen kosten in rekening brengen, want hij heeft zijn professie niet uitgeoefend, dat is raar. Mensen komen niet naar juridische of andere professionals voor een trucje maar voor goede raad en advies op hun vakgebied en daarbuiten. De universiteiten moeten dus breder gaan opleiden, er moet veel meer Bildung in de opleiding. Soms is dat advies hardcore recht, meestal is het een gemengd advies over sociale, economische, financiële en juridische zaken.

5. U stelde dat een aantal advocatenkantoren zeker al richting geven aan de PL-principes. Zijn dit zowel kleine, middelgrote als grote kantoren of zit hier een verschil tussen qua toepassing?

Grote kantoren hebben meer (financiële) ruimte voor PL. Meestal hebben deze kantoren langlopende contacten met cliënten en vervullen advocaten daar zo een rol als 'vertrouwenspersoon'. Daar gaat het dus om totale dienstverlening. Kleinere kantoren werken vaak op uurtje-factuur en zijn daarmee geneigd en genoodzaakt vanwege de druk op hun inkomen zich te focussen op een juridische interventie.

6. Ik heb tijdens mijn vak, kennis gemaakt met een indeling waarin een onderscheid van 4 soorten advocaten werd gemaakt:
 - De advocaat als 'hired gun' (adversarial advocacy)
 - De 'verantwoordelijke advocaat' (dutifull lawyering/ the lawyer as gatekeeper)
 - De 'relationele advocaat' (relational lawyering)
 - De moreel activistische advocaat (morally activist lawyer)

Als u de preventive lawyer zou moeten indelen, waar zou deze dan terechtkomen of komt zij nog vóór deze categorisering?

De preventive lawyer is echt een relationele lawyer. De cliënt en zijn verhouding met de cliënt staat centraal. De kracht zit echter in het feit dat hij dit centraal zet en de hired gun, moreel activistisch en verantwoordelijk kan zijn als het moet en de advocaat in kwestie precies weet wanneer hij dit moet zijn. Dat bewustzijn moeten wij onze studenten in de studie leren en daar is helaas te weinig aandacht voor. Eerlijk gezegd vind ik dat iedere jurist om zich heen moet

kijken en de volle breedte van het menselijk samenleven moet meenemen in zijn beroepsuitoefening. Al worden ze opgeleid tot een juridisch professionele smalle beroepsuitoefening, het is mijns inziens te technisch. Daar is dus nog veel te winnen.

7. Zou u iets kunnen vertellen over één van die best practices die u het liefste zou willen implementeren in de (beroeps)opleiding(en)? Welke soft skills (of liever: hard skills) zou u het liefst concreet verwerkt willen zien in de beroepsopleiding?

Als de beroepsopleiding in iedere casus zou aangeven hoe er ook anders, PL-achtig, zou kunnen worden gewerkt aan een oplossing dan is er al veel gewonnen. Wij hebben een contractgenerator gemaakt. Via Excel kan de cliënt factoren invullen die hij belangrijk vindt, bijvoorbeeld: bedragen, termijnen, stuks goederen of diensten. Dan rolt er een overzicht uit van een half A4. Daarachter zit dan een contract, in ander lettertype dan gebruikelijk en met de belangrijkste juridische bepalingen voor het geval het misgaat. Punt. Kort, helder en juridisch waterdicht. Dit in plaats van de bijna archaische modellen die je op Kluwer navigator vindt. Ik snap niet dat cliënten dit nog accepteren, onbegrijpelijk lange en dure documenten, hetzelfde geldt voor pleidooien (genummerd van 1-50 bladzijdes bijvoorbeeld). Geen structuur, veel stof en wind en er wordt nergens to-the-point gekomen. Als rechter irriteerde me dat in hoge mate en vroeg ik altijd aan de advocaat: 'Ja, u heeft veel werk verzet en u kunt veel uren schrijven, maar wat is nu de kern?'. Dezelfde vraag stelde ik aan de cliënt en vervolgens vroeg ik verder door bij de cliënt. Dan krijg je een heel andere rechtszaak. Overigens waren rechters, griffiers en advocaten daar niet altijd blij mee. Je haalt toch een beetje de sluier van de geleerdheid weg. Maar de echte meester kan de realiteit in eenvoudige vergelijkingen weergeven (denk aan: Gandhi, Cruijff etc.). We zijn er uiteindelijk niet voor de geleerdheid (dan moet je de wetenschap in) maar voor de mensen. Het is een mensenberoep: sociaal, maatschappelijk werk.

8. Wat is uw visie m.b.t. PL en de Corona crisis? Ziet u extra uitdaging/ meer urgentie om PL-principes te implementeren omdat deze wellicht extra van pas zullen komen?

De grootste uitdaging op dit moment is mijns inziens, zoveel mogelijk cliënten ter wille te zijn door op voorhand (in deze Coronacrisis) te anticiperen op wat (juridisch) gaat komen, of kan gaan komen. Er zijn veel (niet strafrechtelijke) juridische gebieden waar een advocaat nu al op voorhand van toegevoegde waarde kan zijn, juist in een onzekere tijd als de huidige.

Ter referentie

Van: Babette van Burg <babettevanburg@hotmail.com>
Datum: zaterdag 30 mei 2020 om 18:09
Aan: "eric.vandeluytgaarden@zuyd.nl" <eric.vandeluytgaarden@zuyd.nl>
Onderwerp: Essay UvA: Advocatuur & Beroepsethiek

Van: Luijtgaarden, van de, HJLM (Eric) <eric.vandeluytgaarden@zuyd.nl>
Verzonden: zaterdag 30 mei 2020 20:42
Aan: Babette van Burg <babettevanburg@hotmail.com>
Onderwerp: Re: Essay UvA: Advocatuur & Beroepsethiek

Van: Babette van Burg <babettevanburg@hotmail.com>
Datum: zondag 31 mei 2020 om 16:19
Aan: "eric.vandeluytgaarden@zuyd.nl" <eric.vandeluytgaarden@zuyd.nl>
Onderwerp: Re: Essay UvA: Advocatuur & Beroepsethiek

Van: Luijtgaarden, van de, HJLM (Eric) <eric.vandeluytgaarden@zuyd.nl>
Verzonden: zondag 31 mei 2020 17:28
Aan: Babette van Burg <babettevanburg@hotmail.com>
Onderwerp: Re: Essay UvA: Advocatuur & Beroepsethiek

Van: Babette van Burg <babettevanburg@hotmail.com>
Verzonden: maandag 1 juni 2020 17:29
Aan: Luijtgaarden, van de, HJLM (Eric) <eric.vandeluytgaarden@zuyd.nl>
Onderwerp: Re: Essay UvA: Advocatuur & Beroepsethiek

